

Piotr Luty

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: piotr.luty@ue.wroc.pl

ORCID: 0000-0003-0955-7000

WPLYW SYSTEMU SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ NA EFEKTYWNĄ STOPE OPODATKOWANIA POLSKICH SPÓŁEK

DOI: 10.15611/pn.2021.3.08

JEL Classification: M41, H21

© 2020 Piotr Luty

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Luty, P. (2021). Wpływ systemu sprawozdawczości finansowej na efektywną stopę opodatkowania polskich spółek. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 65(3).

Streszczenie: Celem artykułu jest sprawdzenie wpływu stosowania regulacji rachunkowości: Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) lub ustawy o rachunkowości (UoR) na ujawnianą efektywną stopę opodatkowania podatkiem dochodowym (ETR). Autor uważa, że niezależnie od systemu raportowania finansowego (MSSF lub UoR) ETR powinien kształtować się na podobnym poziomie w spółkach z tej samej branży, co wynika z faktu, że metodyka ustalania kwoty podatku dochodowego w wyniku finansowym w omawianych systemach rachunkowości jest taka sama. Podmiotem badania są polskie duże spółki. W badaniu wykorzystano analizę porównawczą wybranych statystyk opisowych, analizę równości median (test U Manna-Whitneya, test kolejności par Wilcoxon, test T-Studenta). Wyniki wskazują, że w różnych sektorach są różne wartości median ETR w spółkach stosujących MSSF lub UoR. Zastosowane testy wykazały najczęściej brak podstaw do odrzucenia hipotezy o równości median.

Słowa kluczowe: wdrożenie MSSF, podatek dochodowy, efektywna stopa opodatkowania.

1. Wstęp

Benjamin Franklin miał rację, wyrażając opinię: „Na tym świecie pewne są tylko śmierć i podatki”. Mimo że dochody budżetu państwa z tytułu podatku dochodowego (CIT) nie stanowią największej części dochodów podatkowych, mocno oddziałują na spółki. Podatkowe dochody budżetu państwa z tytułu podatku VAT czy akcyzy

obciążają w głównej mierze konsumentów, którzy płacą je w cenach zakupu. Obciążenia CIT dotyczą już indywidualnie każdej spółki i stanowią obciążenie, które uszczupla wypracowane przez spółki środki pieniężne.

W polskiej rzeczywistości gospodarczej funkcjonują odrębne regulacje w zakresie rachunkowości i podatków. Obowiązki podatkowe regulowane są przez przepisy podatkowe, między innymi ustawę o podatku dochodowym od osób prawnych (Ustawa z dnia 15 lutego..., 1992) i Ordynację podatkową. System sprawozdawczości finansowej rozumiany jest jako zbiór zasad rachunkowości i sprawozdawczości podlega regulacjom ustawy o rachunkowości (UoR) (Ustawa z dnia 29 września..., 1994), a także Międzynarodowym Standardom Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) (Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008...).

Jednym z zadań sprawozdawczości finansowej jest przedstawienie sytuacji finansowej i efektywności prowadzonej działalności gospodarczej. Narzędziem do pomiaru efektywności działania spółek jest wynik finansowy netto, który zawiera przychody i koszty zgodnie z zasadami współmierności i memoriału, a także obciążenia podatkowe podatkiem dochodowym. Ujawniany w rachunku zysków i strat podatek dochodowy powinien być również współmierny do wyników finansowych osiągniętych w danym okresie sprawozdawczym. Jest to możliwe przez ujęcie, oprócz kwoty bieżącego podatku dochodowego (ustalonego na podstawie przepisów podatkowych), dodatkowo także odroczonego podatku dochodowego (zagadnienie odroczonego podatku dochodowego opisane jest w Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 2 – Podatek dochodowy (Krajowe Standardy Rachunkowości, b.d.).

Efektywna stopa opodatkowania, ustalona na podstawie danych z rachunku zysków i strat (wartości wyniku finansowego brutto oraz podatku dochodowego), pokazuje wpływ różnic trwałych między ujmowaniem przychodów i kosztów w rachunkowości i przepisach podatkowych. Dodatkowo jest także wyznacznikiem stosowania zasad rachunkowości (w tym zasady współmierności i memoriału) w odniesieniu do kwoty obciążenia podatkowego. Mając na uwadze to, że podatek odroczony nie wyeliminuje wszystkich rozbieżności między regulacjami prawa, które wyrażają się głównie w braku uznania pewnych kategorii kosztów przez prawo podatkowe, należy zauważyć, że efektywna stopa opodatkowania będzie się różnić od ustawowej stopy opodatkowania podatkiem dochodowym.

Ustawa o rachunkowości wprowadza uproszczenia w ujmowaniu odroczonego podatku dochodowego w odniesieniu do spółek umownie nazwanych małymi, które spełniają wytyczne odnośnie do sumy bilansowej, przychodów i liczby osób zatrudnionych, zawarte w art. 37 ust. 10 ustawy o rachunkowości. Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej nie wprowadzają odstępstw w stosowaniu zasad dotyczących odroczonego podatku dochodowego dla wybranych grup spółek. Tym samym można stwierdzić, że duże polskie spółki są zobowiązane do ujmowania podatku dochodowego odroczonego niezależnie od tego, czy stosują regulacje Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, czy regulacje zawarte w ustawie o rachunkowości.

Celem artykułu jest sprawdzenie wpływu stosowania regulacji rachunkowości – Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) lub ustawy o rachunkowości (UoR) – na ujawnianą efektywną stopę opodatkowania podatkiem dochodowym (ETR). Pozycja „podatek dochodowy” w rachunku zysków i strat, niezależnie od stosowania MSSF czy UoR, zawiera zagregowaną informację o bieżącym obciążeniu podatkowym (wynikającym z przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych) oraz odroczony podatek dochodowy. Przepisy rachunkowości w żaden sposób nie regulują kwoty bieżącego obciążenia podatkowego (CIT), zatem mogą mieć wpływ wyłącznie na część odroczoną. Regulacje MSSF i UoR stosują taką samą metodykę ustalania odroczonego podatku dochodowego – obowiązuje podejście bilansowe, w którym porównuje się wartości podatkowe i bilansowe aktywów i pasywów. Iwasieczko w opracowaniu zbiorowym (Nita i in., 2019) przedstawia w syntetyczny sposób zasady ustalania odroczonego podatku dochodowego zgodnie z MSSF. Dodatkowo analiza przepisów UoR (artykuł 37) w zakresie odroczonego podatku dochodowego wskazuje na brak istotnych różnic w stosunku do regulacji MSSF. Podobnego zdania jest Iwasieczko (Nita i in., 2019).

Wprowadzenie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej poprawia jakość ujawnianych informacji w sprawozdaniach finansowych. Można postawić pytanie badawcze, czy stosowanie MSSF lub ustawy o rachunkowości wpływa na poziom ujawnianych obciążeń podatkowych wyniku finansowego brutto. Wstępna analiza regulacji UoR i MSSF dotycząca ustalania obciążenia podatkowego nie wskazuje dużych różnic w ujawnianiu informacji podatkowych w rachunku zysków i strat. Można zatem postawić następującą hipotezę badawczą: efektywna stopa opodatkowania w dużych polskich spółkach nie zależy od stosowanych regulacji rachunkowości.

Hipoteza ta zostanie zweryfikowana z wykorzystaniem analizy opisowej zmiennych i analizy porównawczej w przekrojach na system rachunkowości (MSSF lub UoR), lata obrotowe (2019, 2018 i 2017) oraz sektory aktywności gospodarczej. Zbadana zostanie normalność rozkładu zmiennych (test Shapiro-Wilka) w celu właściwego wykorzystania testów parametrycznych (T-Studenta) lub nieparametrycznych (U Manna-Whitneya, Wilcoxon) w celu określenia różnic między wartościami zmiennych. Zastosowane testy będą szerzej opisane w punkcie poświęconym metodyce badania.

2. Przegląd literatury

Rachunkowość dostarcza informacji niezbędnych do podejmowania decyzji w spółkach. Sprawozdania finansowe muszą zatem spełniać szereg wymagań w zakresie jakości dostarczanych informacji finansowych – ich poprawności i użyteczności. Potwierdzeniem poprawności zawartych w raportach informacji finansowych jest opinia biegłego rewidenta wystawiona po przeprowadzonym badaniu sprawozdań finansowych. Wszystkie spółki akcyjne (w tym także będące podmiotem badania

duże i bardzo duże spółki) mają potwierdzenie od biegłego rewidenta o stanie zarówno rachunkowości w spółce, jak i jakości sprawozdań finansowych.

Konsekwencją ogólnoświatowego trendu do standaryzacji rachunkowości jest opracowanie międzynarodowych przepisów rachunkowości (Horton, Serafeim i Serafeim, 2013; Kaczmarczyk, b.d.). Na świecie istnieją dwa międzynarodowe powszechnie akceptowane systemy raportowania finansowego: Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (opracowane przez IASB) oraz US GAAP (opracowane przez FASB). Unia Europejska, w tym Polska, leży w zasięgu regulacyjnym MSSF, co zostało w szczególności potwierdzone przez wprowadzenie Rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1126/2008 z późniejszymi zmianami oraz Rozporządzenia WE nr 1606/2002. Wysokiej jakości sprawozdań finansowych opracowanych zgodnie z MSSF dowodzą opisane w literaturze badania (Barth, Landsman, Young, i Zhuang 2014; Ignatowski, 2016).

Są dostępne opracowania wskazujące korzyści ze standaryzacji przepisów rachunkowości. Standaryzacja pozwala zmniejszyć asymetrię informacji między spółką a zewnętrznymi interesariuszami (Agostino, Drago i Silipo, 2011). Jakość informacji finansowej przekłada się na większą możliwość pozyskania kapitału (Bradshaw i Miller, 2008). Pogłębione badania nad zaletami i wadami standaryzacji rachunkowości prowadzone były przez naukowców polskich (Ignatowski, 2016; Jaruga, 2002; Nita i in., 2019) oraz zagranicznych (Ball, 2006, 2016; Daske, Hail, Leuz i Verdi, 2008; Florou, Kosi i Pope, 2017). Na podstawie przeglądu literatury można stwierdzić, że stosowanie MSSF w raportowaniu finansowym ma więcej zalet niż wad, w szczególności dla spółek z krajów rozwijających się (takim krajem jest Polska).

Podobieństwo regulacji MSSF i UoR w zakresie ustalania podatku dochodowego (pozycji rachunku zysków i strat) sugeruje, że stopa obciążenia podatkowego (nazywana także efektywną stopą opodatkowania) w badanych spółkach, szczególnie należących do tego samego sektora działalności gospodarczej, powinna być na podobnym poziomie. Uzasadnia to postawienie hipotezy badawczej: efektywna stopa opodatkowania w dużych polskich spółkach nie zależy od stosowanych regulacji rachunkowości.

Zdaniem autora pojawienie się różnic w wartości efektywnej stopy opodatkowania wskazywać może na niższą jakość sprawozdań finansowych. Obciążenia podatkowe nie być współmierne do osiąganego wyniku finansowego brutto.

3. Metodyka badania i próba badawcza

Podstawą do weryfikacji postawionej w badaniu hipotezy są dane finansowe spółek zawarte w bazie danych Bureau van Dijk (BvD, dostęp do bazy danych <https://orbis.bvdinfo.com> nastąpił 23 marca 2021). Wybór bazy danych BvD wynika z dostępu autora do zasobów tej bazy, a także z dużej liczby informacji finansowych pochodzących ze sprawozdań finansowych spółek zawartych w tej bazie.

Tabela 1 przedstawia etapy wyboru próby badawczej.

Tabela 1. Etapy wyboru próby badawczej

Kryterium	Wybór filtra	Liczba spółek
Status	Aktywne spółki	284 664 515
Kraj	Polska	2 010 190
Podatek dochodowy	Wszystkie spółki z ujawnioną wartością w latach: 2019, 2018, 2017	57 267
Suma aktywów	Minimalna wartość 0 w latach: 2019, 2018, 2017	595
Wielkość spółek	Duże, bardzo duże	591

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BvD.

Analiza wpływu regulacji krajowych i międzynarodowych rachunkowości prowadzona jest na grupie polskich spółek. Wybór ten wynika z faktu, że jest to badanie pilotażowe, a regulacje krajowe w zakresie rachunkowości są doskonale znane autorowi. W przyszłości planowane jest rozszerzenie badania na spółki z innych krajów europejskich w ramach międzynarodowych zespołów badawczych. Na tym etapie baza danych obejmuje 2 010 190 spółek spełniających pierwsze kryterium.

Następnym krokiem jest wybór spółek ze znanymi wartościami obciążenia podatkowego ujmowanego w rachunku zysków i strat. Analiza obejmuje sprawozdania finansowe za trzy ostatnie lata sprawozdawcze, które zostały opublikowane przez spółki i które były dostępne w dniu powstania opracowania (marzec 2021). Tymi okresami sprawozdawczymi są lata: 2019, 2018 i 2017. Zastosowanie drugiego kryterium zmniejsza liczbę dostępnych spółek do 57 267.

Kolejnym etapem jest usunięcie spółek, które nie opublikowały danych finansowych w co najmniej jednym z badanych okresów lub dane te zostały wprowadzone do bazy z błędem. W tym celu posłużono się miernikiem sumy aktywów, która w każdym roku: 2019, 2018 i 2017 powinna mieć wartość wyższą od 0. Wprowadzenie kolejnego kryterium skutkuje obniżeniem liczby spółek do 595.

Ostatnie kryterium odwołuje się do wielkości spółek. Autor stwierdza, że w grupie dużych spółek wybór systemu raportowania finansowego (MSSF lub UoR) nie powinien wpływać na ujmowanie w rachunku zysków i strat podatku dochodowego. Przytoczone regulacje rachunkowości w podobny sposób podchodzą do wyceny odroczonego podatku dochodowego. Ostatnie kryterium ogranicza próbę badawczą do dużych i bardzo dużych spółek (liczba spółek: 591).

Zgodnie z definicją BvD klasyfikacji spółek (BvDinfo.com, b.d.) bardzo duże spółki muszą spełnić co najmniej jeden z następujących warunków; stanowią je:

- przychody netto powyżej 130 milionów USD,
- suma aktywów powyżej 260 milionów USD,
- liczba pracowników powyżej 1000,
- spółka jest notowana na regulowanym rynku kapitałowym.

Duże spółki muszą spełnić co najmniej jedno z następujących kryteriów:

- przychody netto powyżej 13 milionów USD,
- suma aktywów powyżej 26 milionów USD,
- liczba pracowników powyżej 150.

Szczegółowa analiza wybranych do badania spółek wykazała, że spółki te były lub są notowane na regulowanym rynku kapitałowym. W badanej grupie spółek udział spółek, które przestały być notowane na regulowanym rynku kapitałowym, wynosi poniżej 2%.

Analiza wpływu przyjętych regulacji rachunkowości w zakresie ujawniania obciążeń podatkowych przeprowadzona zostanie w podziale na sektory aktywności gospodarczej spółek. Ponieważ w niektórych sektorach jest mała liczba spółek, do dalszej analizy wybrano sektory, w których ujęto co najmniej po pięć spółek stosujących MSSF i UoR.

Tabela 2 przedstawia sektory, które podlegają dalszej analizie, oraz liczebność spółek stosujących MSSF lub UoR.

Tabela 2. Liczebność spółek stosujących MSSF lub UoR w próbie badawczej

Sektory	MSSF	UoR	Suma	Udział (w %)
C – Produkcja	118	46	164	28
F – Budownictwo	25	12	37	6
G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	52	30	82	14
J – Informacja i komunikacja	34	36	70	12
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	44	27	71	12
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	19	5	24	4
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	21	30	51	9
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8	9	17	3
Pozostałe	44	31	75	13
Suma	365	226	591	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BvD.

Podstawowym miernikiem obciążenia podatkowego spółek jest efektywna stopa opodatkowania. Istnieje wiele miar efektywnej stopy opodatkowania. Formuły obliczeniowe uwzględniają memoriałowe lub kasowe obciążenia podatkowe (Kovermann i Velte, 2019). Ze względu na brak w bazie BvD danych na temat bieżącego podatku dochodowego czy zapłaconego podatku dochodowego za podstawę dalszej analizy przyjęto kwotę podatku dochodowego ujętą w rachunku zysków

i strat. Procedura ustalania tej kwoty przez jednostki gospodarcze w grupie dużych polskich spółek powinna być taka sama, przez co wyniki można poddać analizie porównawczej. Formuła obliczeniowa efektywnej stopy opodatkowania (ETR) jest następująca:

$$ETR \text{ w roku } t = \frac{\text{podatek dochodowy w roku } t}{\text{wynik finansowy brutto w roku } t}.$$

W celu weryfikacji hipotezy badawczej w badaniu wykorzystano analizę porównawczą statystyk opisowych efektywnej stopy opodatkowania w latach 2017, 2018 i 2019. Pierwszym etapem wnioskowania jest sprawdzenie rozkładu zmiennych objętych badaniem w przekrojach takich jak: sektor działalności, rok obrotowy oraz stosowany system rachunkowości. Zbieżność rozkładu zmiennych z rozkładem normalnym zostanie przeprowadzona z wykorzystaniem testu Shapiro-Wilka, który jest wykorzystywany w badaniach z zakresu rachunkowości (Sugiyama i Islam, 2016; Visani, Lasci i Gardini, 2020). Dla zmiennych o rozkładzie zbliżonym do rozkładu normalnego w dalszej części artykułu zostanie zastosowany test parametryczny T-Studenta. Dla zmiennych o rozkładzie innym niż normalny zastosowane zostaną testy nieparametryczne. Test nieparametryczny Wilcoxon (test kolejności par) wykorzystany zostanie do porównania równości median efektywnej stopy opodatkowania spółek w różnych latach (zmiennie zależne). Test nieparametryczny U Manna-Whitneya zostanie zastosowany do porównania median efektywnej stopy opodatkowania między spółkami stosującymi różne systemy rachunkowości (zmiennie niezależne). W wybranych testach nieparametrycznych testowana jest hipoteza zerowa o istnieniu nieistotnych różnic między medianami badanych zmiennych. Hipoteza alternatywna zakłada, że różnice między medianami zmiennych w badaniu są istotnie różne od 0. Przyjęcie hipotezy zerowej nastąpi w sytuacji, kiedy wartość p (p -value) będzie niższa niż założony poziom istotności (5%). Zastosowanie testów nieparametrycznych U Manna-Whitneya oraz Wilcoxon wynika z faktu, że są one powszechnie wykorzystywane w badaniach z obszaru rachunkowości (De Moura i Gupta, 2019; Götttsche, Küster i Steindl, 2021).

Dodatkowo w celu określenia jakości sprawozdań finansowych w zakresie ustalania obciążenia podatkowego przeprowadzona zostanie analiza spółek, które ujawniają w badanych okresach sprawozdawczych podatek dochodowy na poziomie 0. Teoretycznie istnieje taka możliwość, że spółki osiągają podatek dochodowy równy 0. Praktyka jednak wskazuje, że nawet jeżeli bieżące obciążenie podatkiem dochodowym wynosi 0 (na podstawie obliczenia CIT), to przepisy rachunkowości zobowiązują spółki do szacowania aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego (w tym aktywów z tytułu rozliczania strat podatkowych).

W badaniu wykorzystane zostanie oprogramowanie Statistica oraz Excel.

4. Wyniki badania

Na podstawie otrzymanych wyników statystyk opisowych dla lat 2017, 2018 i 2019 można zauważyć, że mediany ETR w grupie spółek stosujących w sprawozdawczości finansowej MSSF były bardzo często zbieżne z polską ustawową stopą opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych 19%. Może to wskazywać, że odroczony podatek dochodowy skutecznie wprowadzał memoriałowe korekty obciążenia podatkowego ujawnianego w rachunku zysków i strat. W celu poprawności wnioskowania z badania wyłączono spółki, których ETR było ujemne. Ujemne ETR pojawia się, kiedy mamy przeciwne znaki wyniku brutto i współmiernego im obciążenia podatkowego w rachunku zysków i strat. Przypadki te będą przedmiotem kolejnych badań autora, wymagają bowiem dokładnej analizy informacji dodatkowej sprawozdań finansowych. Mediany efektywnej stopy opodatkowania dla lat 2017-2019 przedstawia tabela 3.

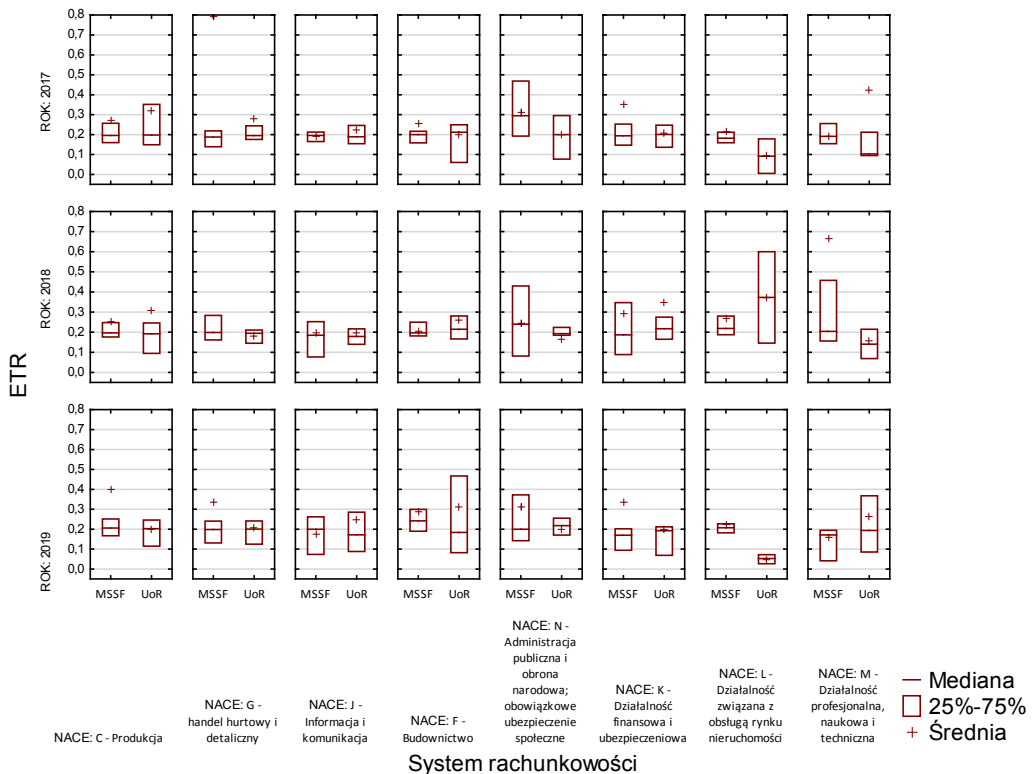
Tabela 3. Mediany ETR dla lat 2017, 2018 i 2019

Sektor	System rachunkowości	2017	2018	2019
		mediana	mediana	mediana
C – Produkcja	MSSF	0,1958	0,1965	0,2061
C – Produkcja	UoR	0,1978	0,1920	0,2024
F – Budownictwo	MSSF	0,1996	0,1968	0,2421
F – Budownictwo	UoR	0,2119	0,2148	0,1835
G – Handel hurtowy i detaliczny	MSSF	0,1880	0,1988	0,1982
G – Handel hurtowy i detaliczny	UoR	0,1950	0,1945	0,2005
J – Informacja i komunikacja	MSSF	0,1958	0,1849	0,1996
J – Informacja i komunikacja	UoR	0,1891	0,1790	0,1716
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	MSSF	0,1937	0,1867	0,1697
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	UoR	0,2002	0,2170	0,1922
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	MSSF	0,1815	0,2189	0,2074
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	UoR	0,0917	0,3728	0,0526
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	MSSF	0,1910	0,2043	0,1709
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	UoR	0,1027	0,1405	0,1941
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	MSSF	0,2950	0,2401	0,1997
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	UoR	0,1997	0,1929	0,2178

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BvD.

Z danych zawartych w tabeli 3 wynika, że mediany efektywnej stopy opodatkowania spółek stosujących przepisy ustawy o rachunkowości były w niektórych sektorach aktywności gospodarczej niższe niż w spółkach raportujących zgodnie z MSSF (na przykład sektor M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Sytuacja taka może wskazywać na niższą jakość danych zawartych w sprawozdaniach finansowych spółek stosujących przepisy ustawy o rachunkowości, gdyż wartość podatku dochodowego może nie być współmierna do osiągniętych wyników brutto.

Rysunek 1 przedstawia analizę zmiennych pod kątem wartości średnich, median, dolnego i górnego kwartyla oraz skośności (wykresy pudełkowe dla zmiennej ETR).

Rys. 1. Wykres ramkowy. ETR grupowane względem systemu rachunkowości i kategorii „sektor” i „rok”

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BvD z wykorzystaniem pakietu Statistica.

Rysunek 1 ujawnia istnienie w wielu sektorach prawostronnego rozkładu zmiennych, czyli skupienia się wokół niższych wartości ETR. Dodatkowo zauważyć można rozpiętości ETR dla 50% środkowych wartości ETR (w szczególności w sektorach F, N, L, M). W niektórych sektorach spółki wykazywały ETR na poziomie 0. Po pierwsze, oznaczać to może, że bieżący podatek dochodowy wynosi 0 oraz spółki te nie

naliczą odroczonego podatku dochodowego. Jest to mało prawdopodobne w grupie dużych spółek, gdyż sytuacja ta byłaby opisana w opinii biegłego rewidenta. Po drugie, wartość 0 podatku odroczonego (przy wartości 0 podatku bieżącego) może wynikać z ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w wysokości rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego (w myśl zasady ostrożności). Analizę spółek, które wykazują ETR ma poziomie 0, przedstawia tabela 4.

Dodatkowo pogłębiona analiza spółek wskazuje, że istnieją spółki, które we wszystkich latach badania (2017-2019) wykazywały wartość podatku dochodowego na poziomie 0. Przedstawia to tabela 5.

Tabela 4. Liczebność spółek z ETR równym 0

Sektory	2019		2018		2017	
	MSSF	UoR	MSSF	UoR	MSSF	UoR
C – Produkcja	2	12	2	9	2	6
F – Budownictwo	1	3	1	1	0	0
G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	2	6	2	5	0	4
J – Informacja i komunikacja	2	5	1	3	1	5
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1	5	1	3	0	3
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	2	2	3	2	2
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	5	0	8	0	7
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	2	0	2	0	2
Suma końcowa	10	40	9	34	5	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BvD.

Tabela 5. Liczebność spółek z ETR równym 0 we wszystkich badanych latach

Sektory	MSSF	UoR	Suma końcowa
C – Produkcja	2	4	6
G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli		3	3
J – Informacja i komunikacja	1	1	2
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		1	1
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	2	4
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		4	4
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		2	2
Suma końcowa	5	17	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BvD.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że zdecydowana większość spółek ujawniających podatek dochodowy na poziomie 0 to spółki stosujące przepisy ustawy o rachunkowości.

Test U Manna-Whitneya pozwala sprawdzić równość median w badanych grupach spółek: stosujących MSSF lub UoR. Testowana jest hipoteza zerowa zakładająca równość median w badanych grupach spółek. Weryfikacja hipotezy zerowej dokonywana jest na poziomie istotności równym 5%. Wyniki testu U Manna-Whitneya pozwolą ustalić, czy w badanych sektorach mediany ETR były równe w grupie spółek stosujących MSSF lub UoR na poziomie istotności 5%. Wyniki analizy przedstawia tabela 6. Umieszczone w tabeli 6 oznaczenia „równość” wskazują, że w badanym sektorze nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej mówiącej o równości median efektywnej stopy opodatkowania. Oznaczenie „brak równości” odnosi się do sytuacji, w której przyjmuje się hipotezę alternatywną stanowiącą, że mediany ETR są różne.

Tabela 6. Wyniki testu U Manna-Whitneya dla spółek stosujących MSSF lub UoR

Sektor	Test U Manna Whitneya 2017	Test U Manna Whitneya 2018	Test U Manna Whitneya 2019
C – Produkcja	równość	równość	równość
F – Budownictwo	równość	równość	równość
G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	równość	równość	równość
J – Informacja i komunikacja	równość	równość	równość
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	równość	równość	równość
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	równość	równość	brak równości
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	równość	równość	brak równości
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	równość	równość	równość

Źródło: opracowanie własne na podstawie Statistica.

Na podstawie wyników z tabeli 6 można stwierdzić, że pomimo widocznych różnic w wartościach efektywnej stopy opodatkowania (tabela 3) tylko w dwóch przypadkach mediany ETR w badanych grupach spółek różniły się (poziom istotności 5%).

Analiza efektywnej stopy opodatkowania obejmuje także porównanie tych stóp dla spółek w poszczególnych okresach sprawozdawczych (2017, 2018 i 2019). Spółki, zgodnie z zasadą ciągłości stosowania przyjętych metod wyceny, powinny tak samo wyceniać aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Istot-

ne zmiany ETR na przestrzeni badanych okresów sprawozdawczych mogą wynikać ze zmian przepisów prawa (wymagać to będzie dalszej pogłębionej analizy).

Analiza różnic median ETR dla lat 2018-2017 oraz 2019-2018 zostanie przeprowadzona z wykorzystaniem testu Wilcoxona (test kolejności par Wilcoxona). W badaniu poziom istotności wynosi 5%. Wyniki badania przedstawia tabela 7. Umieszczone w tabeli 7 oznaczenia „równość” wskazują, że w badanym sektorze nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej mówiącej o równości median efektywnej stopy opodatkowania. Oznaczenie „brak równości” odnosi się do sytuacji, w której przyjmuje się hipotezę alternatywną stanowiącą, że mediany ETR są różne.

Tabela 7. Wyniki testu Wilcoxona dla median ETR w latach 2018-2019 i 2017-2018

Sektory	System raportowania	Wilcoxon test 2018/2017	Wilcoxon test 2019/2018
C – Produkcja	MSSF	równość	równość
C – Produkcja	UoR	równość	równość
F – Budownictwo	MSSF	równość	równość
F – Budownictwo	UoR	równość	równość
G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	MSSF	równość	równość
G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	UoR	równość	równość
J – Informacja i komunikacja	MSSF	równość	równość
J – Informacja i komunikacja	UoR	równość	równość
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	MSSF	równość	równość
K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	UoR	równość	równość
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	MSSF	równość	równość
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	UoR	równość	równość
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	MSSF	równość	równość
M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	UoR	równość	równość
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	MSSF	równość	równość
N – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	UoR	równość	równość

Źródło: opracowanie własne na podstawie Statistica

Zmiana przepisów podatkowych powinna w taki sam sposób wpływać na spółki z danej branży. Sytuacja ta powinna być widoczna w zmianach ETR spółek stosujących zarówno MSSF, jak i UoR. Na podstawie wyników z tabeli 7 można stwierdzić, że dla żadnego sektora nie było podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej wskazującej występowanie różnic w medianach spółek stosujących MSSF lub UoR.

5. Podsumowanie

Celem artykułu było sprawdzenie wpływu wykorzystania regulacji rachunkowości – Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) lub ustawy o rachunkowości (UoR) – na ujawnianą efektywną stopę opodatkowania podatkiem dochodowym (ETR). Na podstawie przeglądu literatury wskazuje się dużo zalet wdrażania MSSF, wśród których widoczny jest wpływ MSSF na podnoszenie jakości sprawozdań finansowych w krajach rozwijających się. Analiza stanu prawnego Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz ustawy o rachunkowości nie wskazuje dużych rozbieżności w ujmowaniu podatku dochodowego w rachunku zysków i strat. Pozwala to na postawienie hipotezy badawczej, że efektywna stopa opodatkowania w dużych polskich spółkach nie zależy od stosowanych regulacji rachunkowości.

Wyniki badania nie są jednoznaczne i wymagają dalszej pogłębionej analizy. Analizując dane z tabeli 3, zauważyć można istnienie różnic w wartości median ETR w spółkach z różnych sektorów, stosujących w raportowaniu finansowym MSSF lub UoR. Wyniki przeprowadzonego testu (tabela 6) wskazują, że tylko w dwóch sektorach, dla roku 2019, mediany ETR różnią się w spółkach stosujących MSSF lub UoR (poziom istotności 5%). Rezultaty testów skłaniają do stwierdzenia, że hipoteza w badaniu została pozytywnie zweryfikowana. Analiza zmian median w czasie z tabeli 7 wskazuje brak różnic w medianach ETR w kolejnych latach sprawozdawczych.

Literatura

- Agostino, M., Drago, D. i Silipo, D. B. (2011). The value relevance of IFRS in the European banking industry. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 36(3), 437-457.
- Ball, R. (2006). International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and cons for investors. *Accounting and Business Research*, 36(sup1), 5-27. <https://doi.org/10.1080/00014788.2006.9730040>
- Ball, R. (2016). IFRS–10 years later. *Accounting and Business Research*, 46(5), 545-571.
- Barth, M. E., Landsman, W. R., Young, D. i Zhuang, Z. (2014). Relevance of differences between net income based on IFRS and domestic standards for European firms. *Journal of Business Finance & Accounting*, 41(3-4), 297-327.
- Bradshaw, M. T. i Miller, G. S. (2008). Will harmonizing accounting standards really harmonize accounting? Evidence from non-US firms adopting US GAAP. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 23(2), 233-264.
- BvDinfo.com. Pobrano 23 marca 2021 z https://help.bvdinfo.com/LearningZone/Products/orbis4.1/Content/1_Data/Company/SizeClassification.htm?Cshid=11001
- Daske, H., Hail, L., Leuz, C. i Verdi, R. (2008). Mandatory IFRS reporting around the world: Early evidence on the economic consequences. *Journal of Accounting Research*, 46(5), 1085-1142.
- De Moura, A. A. F. i Gupta, J. (2019). Mandatory adoption of IFRS in Latin America: A boon or a bias. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 60, 111-133. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.12.016>
- Florou, A., Kosi, U. i Pope, P. F. (2017). Are international accounting standards more credit relevant than domestic standards? *Accounting and Business Research*, 47(1), 1-29.

- Göttsche, M., Küster, S. i Steindl, T. (2021). The usefulness of Non-IFRS segment data. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 43, 100382. <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2021.100382>
- Horton, J., Serafeim, G. i Serafeim, I. (2013). Does mandatory IFRS adoption improve the information environment? *Contemporary Accounting Research*, 30(1), 388-423.
- Ignatowski, R. (2016). Standaryzacja sprawozdawczości finansowej w Unii Europejskiej i w Polsce na tle tendencji ogólnoświatowej – krytyczna ocena. *Studia Ekonomiczne*, 299, 128-136.
- Jaruga, A. (2002). Systemy regulacji rachunkowości a międzynarodowa harmonizacja i standaryzacja. W: A. Jaruga (red.), *Międzynarodowe regulacje rachunkowości. Wpływ na rozwiązania krajowe*. Warszawa: C.H. Beck.
- Kaczmarczyk, A. (b.d.). Harmonizacja i standaryzacja regulacji rachunkowości na arenie międzynarodowej. *I Rewizja Finansowa*, (61).
- Kovermann, J. i Velte, P. (2019). The impact of corporate governance on corporate tax avoidance – A literature review. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 36, 100270. <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2019.100270>
- Krajowe Standardy Rachunkowości. Ministerstwo Finansów. Pobrano z www.gov.pl
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. (Dz.U. L 320 z 29.11.2008)
- Nita, B., Hasik, W., Beuch, K., Iwasieczko, B., Kaczmarczyk, A., Karaś, A., Karpiak, A., Kasperowicz, A., Kędziora, K., Kowalczyk, E., Krzeszowski, W. D., Kuzior, A., Łakomiak, A., Oleksyk, P., Piotrowska, K., Śniatała, T., Szydelko, A. i Warzocha, G. (2019). *Sprawozdanie finansowe według MSSF*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Sugiyama, S. i Islam, J. (2016). Empirical findings from the reconciliations in the first IFRS compliant reports prepared by Japanese-owned subsidiaries in Australia. *Advances in Accounting*, 35, 143-158. <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2016.06.003>
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Pobrano 16 maja 2021 z <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19920210086>
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r., poz. 351)
- Visani, F., Di Lascio, F. M. L. i Gardini, S. (2020). The impact of institutional and cultural factors on the use of non-GAAP financial measures. International evidence from the oil and gas industry. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 40, 100334. <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2020.100334>

INFLUENCE OF THE FINANCIAL REPORTING SYSTEM ON THE EFFECTIVE TAX RATE OF POLISH COMPANIES

Abstract: The article aims to check the impact of the application of accounting regulations: international financial reporting standards (IFRS) or the Accounting Act (AA) on the disclosed effective income tax rate (ETR). Based on a review of the literature and legal regulations, the author believes that regardless of the financial reporting system (IFRS or AA), ETR should be similar in companies from the same industry. This belief results from the fact that the methodology for determining the amount of income tax in profit or loss in the accounting systems in question is the same. The subject of the study is large Polish companies. The study will use a comparative analysis of selected descriptive statistics, analysis of the equality of medians (Mann-Whitney U test, Wilcoxon pair order test). The study results indicate that there are discrepancies in the value of ETR medians in companies applying IFRS or AA. In most cases, the applied tests showed no grounds to reject the hypothesis of the equality of medians.

Keywords: IFRS adoption, income tax, effective tax rate.